

Jaz između zakona i prakse

Akcija za ljudska prava je insistirala još u februaru 2009. godine da se objektivizuju mjerila za ocjenjivanje sudija, kao i uslovi za njihovu disciplinsku odgovornost i razrješenje, kako bi se što više suzio prostor za proizvoljnu ocjenu Sudskog savjeta

Prošlogodišnji Izvještaj Evropske komisije o napretku Crne Gore

akcentuje problem uticaja politike na sudstvo. „Ostaje ozbiljna zabrinutost u vezi nezavisnosti sudstva”, konstatuje EK. „Za imenovanje sudija i tužilaca su izraženi objektivni kriterijumi kao što su profesionalni kapaciteti i integritet, ali procjena do koje su mjere ovi kriterijumi ispunjeni ostaje u isključivoj nadležnosti Sudskog savjeta i budućeg Tužilačkog savjeta”, piše u Izvještaju, „Rizik od političkog uplitanja ostaje visok, naročito za tužilaštvo, gdje će Skupština birati članove budućeg Tužilačkog

savjeta”.

TUŽILAČKI SAVJET: Prema

Ustavu, Tužilački savjet obezbjeđuje samostalnost tužilaštva i tužilaca, a

„Utisak je da je cjelokupno sudstvo pod kontrolom većine u Skupštini, te da predsjednik Crne Gore, predsjednik Skupštine i predsjednik Vlade imaju udjela u političkoj kontroli sudija”, ocjene su Venecijanske komisije na nova ustavna rješenja iz 2007.

njega bira skupštinska većina. Potom Tužilački savjet bira tužioce, a o njima se opet glasa u parlamentu.

Prve primjedbe na ta ustavna rješenja stigle su iz Venecijanske komisije. U mišljenju o novousvojenom Ustavu Crne Gore, iz decembra 2007. godine, stoji: „Sistem tužilaštva predviđen Ustavom je potpuno pod kontrolom vladajuće partije ili partija. To nije u skladu sa evropskim standardima. Član 135. predviđa da Vrhovnog državnog tužioca i državne tužioce imenuje i razrješava Skupština. Oni se biraju na period od pet godina. Ne spominje se da li se njihov mandat može obnavljati. Tužilaštvo je tako nesumnjivo izloženo uticaju političke vlasti, a naročito relativne većine u Skupštini, s obzirom da se za imenovanje tužilaca ne zahtijeva kvalifikovana niti apsolutna većina”.

Ignorišući te ocjene zvanična Podgorica je, čak i u odgovorima na Upitnik EK, tvrdila da je postojećim ustavnim rješenjima obezbijedena potpuna nezavisnost tužilaštva. Ipak, ljetos je u Vladi zaživjela ideja da bi izbor državnih tužilaca i članova Tužilačkog savjeta trebalo izmjestiti iz parlamenta i prepustiti struci. Za to se založio potpredsjednik Vlade **Svetozar Marović**. On je najavio da bi se to moglo uraditi „amandmanskom intervencijom” na postojeći Ustav.

Miraš Radović, ministar pravde saopštio je da će po nalogu Vlade uraditi analizu postojećih ustavnih odredbi koje se odnose na oblast pravosuđa nakon čega će krenuti u njihovu izmjenu kako bi se ojačala nezavisnost sudstva i tužilaštva.

Šef Delegacije EU u Crnoj Gori **Leopold Maurer** kazao je početkom godine da je reforma pravosuđa ključ evropskog partnerstva i ocijenio da se ovakve reforme sprovode u ranom stadijumu koji prethodi primanju u EU.

SUDSKI SAVJET: Za razliku od tužilaca, crnogorske sudije bira Sudski savjet. Ni tu nijesu otklonjene sve dileme i nedoumice.

Tea Gorjanc-Prelević:

„Uspostavljanjem Sudskog savjeta na osnovu Ustava 2007. godine unaprijeđen je izbor sudija utoliko što politika više ne utiče direktno i potpuno na njihov izbor, kao ranije. Politički uticaj međutim nije isključen, što je očigledno iz sastava Sudskog savjeta koji od 2008. godine bira sudije”, kaže za *Monitor* Tea Gorjanc-Prelević

„Uspostavljanjem Sudskog savjeta na osnovu Ustava 2007. godine unaprijeđen je izbor sudija utoliko što politika više ne utiče direktno i potpuno na njihov izbor, kao ranije, dok su sudije birane u Skupštini. Međutim, politički uticaj nije isključen, što je očigledno iz sastava Sudskog savjeta koji od 2008. godine bira sudije”, kaže za *Monitor* **Tea Gorjanc-Prelević** iz NVO *Akcija za ljudska prava*. Naša sagovornica

objašnjava:

„Sudski savjet čine: ministar pravde koji je predstavnik vladajuće političke partije DPS; dva pravnik po izboru predsjednika države, koji je potpredsjednik vladajuće partije DPS; dva poslanika, od kojih je jedan predstavnik vladajuće političke partije DPS. Predsednik i Sudskog savjeta i Vrhovnog suda je osoba koju je, takođe, i predložila i izabrala vladajuća koalicija”.

Ona dalje navodi: „Iako su članovi Sudskog savjeta i četvoro sudija, koje je izabrala *Konferencija sudija*, jedna od tih četvoro sudija je supruga predsjednika države, koji je izabrao dva druga člana Savjeta. Tri druga člana Savjeta su sudije najviše sudske instance, Vrhovnog suda Crne Gore, što su kritikovali i Akcija i inostrani stručnjaci, jer takvo rješenje da ne obezbjeđuje zastupljenost i sudskog 'podmlatka”.

Komentarišući ustavno rješenje po kome predsjednik Vrhovnog suda bira Skupština na zajednički prijedlog predsjednika države, Skupštine i Vlade, eksperti Venecijanske komisije su to kritikovali, ističući da je sudstvo potpuno isključeno iz procesa izbora prvog čovjeka pravosuđa.

„Ovakvo rješenje ostavlja utisak da je cjelokupno sudstvo pod kontrolom većine u Skupštini, te da predsjednik Crne Gore, predsjednik Skupštine i predsjednik Vlade imaju udjela u političkoj kontroli sudija: na taj način se rizikuje narušavanje povjerenje javnosti u nezavisnost i autonomnost cjelokupnog sudstva”.

Potom su ukazali i na činjenicu da predsjednik Vrhovnog suda po automatizmu postaje predsjednik Sudskog savjeta. „To što je odredba koja sama po sebi ne predstavlja najbolje rješenje”. Po mišljenju Venecijanske komisije bilo bi poželjno da se, „umjesto povjeravanja predsjedniku Vrhovnog suda ex officio funkcije predsjedavajućeg Sudskog savjeta, obezbijedi da predsjednik bude biran iz

reda članova Savjeta koji nijesu sudije kako bi se obezbijedile neophodne veze između sudstva i društva, te izbjegla opasnost od 'autokratskog upravljanja sudstvom'".

Akcija za ljudska prava, u dokumentu *Analiza reforme izbora sudija u Crnoj Gori (2007 - 2008)* kritikovala je isto rješenja ističući da predsjednik Vrhovnog suda ne bi trebalo da bude po službenoj dužnosti i predsjednik Sudskog savjeta, kao ni predsjednik komisije za izbor sudija.

KO BI PROTIV SEBE: Zašto je to važno? U *Akciji* objašnjavaju na jednostavnom primjeru. Prema postojećim zakonskim rješenjima samo predsjednik Sudskog savjeta ima pravo da pokrene postupak ispitivanja disciplinske odgovornosti predsjednika sudova.

Da k le , samo **Vesna Medenica**, predsjednica Sudskog savjeta, može pokrenuti disciplinski

postupak protiv Vesne Medenice, predsjednice Vrhovnog suda i razriješiti je sa tog mjesta.

Još je ozbiljniji problem vrjedno-

vanja kriterijuma koji se primjenjuju prilikom imenovanja i razrješenaj sudija. Tea Gorjanc-Prelević kaže: „*Akcija za ljudska prava* je insistirala još u februaru 2009. godine da se objektivizuju merila za ocenjivanje

Miraš Radović:

„Uspostavili smo solidne temelje za funkcionisanje nezavisnog i samostalnog pravosuđa i to smo pokazali u praksi, jer sudije bira nezavisno tijelo, Sudski savjet“

sudija, kao i uslovi za njihovu disciplinsku odgovornost i razrješenje, kako bi se što više suzio prostor za proizvoljnu ocenu Sudskog savjeta, čiji je sastav, kako je gore rečeno, sam po sebi problematičan u smislu garancija nezavisnosti i nepristrasnosti tog tela. Međutim, nije nam poznato da je do danas Sudski savjet ova merila unapredio". I podsjeća kako su, u oktobru 2008, u Viši sud u Podgorici „ne zna se zbog čega“ izabrani kandidati koji su imali manje ili iste ocjene od svojih konkurenata. Ili se, ipak, zna. Ali niko ne želi da se zamjeri moćnima.

Predsjednik Senata udruženja pravnika **Stanko Marić** nedavno je ocijenio: „Pravosuđe u Crnoj Gori apsolutno nije nezavisno, već je pod direktnom kontrolom vla-

dajuće garniture. Danas je pravosuđe u raljama političkih i rodbinskih uticaja, s tim što je politički uticaj znatno dominantniji”.

Vesna Medenica se ne slaže sa ovim ocjenama. „Crnogorski sudovi su prošle godine postigli najbolje rezultate u posljednjih dvije decenije”, kazala je ona ljetos, objašnjavajući da su kritike navedene u tek objavljenom izvještaju američkog Stejt departmenta (navodi se visoko nepovjerenje građana Crne Gore u nezavisnost sudstva) „paušalne, na neki način neobjektivne” uz ocjenu da izrečene kritike predstavljaju „najveći pritisak na rad crnogorskih sudova”. Domaće političare nije pominjala. Čak ni onoga što preko medija ovdašnjem pravosuđu daje „inspiraciju”.

Međusobni odnos vlasti u Crnoj Gori „počiva na ravnoteži i međusobnoj kontroli”, kaže se u Ustavu i precizira da je vlast uređena po načelu podjele na: zakonodavnu, izvršnu i sudsku. „Zakonodavnu vlast vrši Skupština, izvršnu vlast vrši Vlada, a sudsku sud”.

Međutim mnogo je primjera koji svjedoče da ta podjela ne funkcioniše kako bi trebalo. Bivši ambasador SR Njemačke u Crnoj Gori **Tomas Šmit**, zaključio je kako su „kumstvo i veze i dalje duboko ukorijenjeni u crnogorskom društvu, ali za Evropsku uniju takav sistem nije relevantan i mora se mijenjati”.

Ministar pravde Miraš Radović je, ipak, zadovoljan: „Uspostavili smo solidne temelje za funkcionisanje nezavisnog i samostalnog pravosuđa i to smo pokazali u praksi, jer sudije bira nezavisno tijelo, Sudski savjet”. Političari su, kaže ministar, privrženost nezavisnosti i samostalnosti pravosuđa dokazali „značajnim podizanjem materijalnog položaja” nosilaca pravosudne funkcije, što je dovelo do znatnog smanjenja odliva kadra, koji je bio karakterističan za prethodni period.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ
Zoran RADULOVIĆ

(Projekat je podržan od strane Delegacije EU u Crnoj Gori, a svi nalazi su isključivo rezultat istraživanja našeg novinarskog tima)